Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 28ης Οκτωβρίου 2020*

«Προδικαστική παραπομπή – Κρατικές ενισχύσεις – Κανονισμός (ΕΕ) 1407/2013 – Άρθρο 3 – Ενίσχυση ήσσονος σημασίας – Άρθρο 6 – Παρακολούθηση – Επιχειρήσεις που υπερβαίνουν το ανώτατο όριο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας λόγω σωρεύσεως με προηγουμένως ληφθείσες ενισχύσεις – Δυνατότητα επιλογής μεταξύ μειώσεως προηγούμενης ενισχύσεως ή παραιτήσεως από αυτήν προκειμένου να τηρηθεί το ανώτατο όριο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας»

Στην υπόθεση C-608/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας, Ιταλία) με απόφαση της 20ής Ιουνίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Αυγούστου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro (INAIL)

κατά

Zennaro Giuseppe Legnami Sas di Zennaro Mauro &C.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους N. Wahl (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, F. Biltgen και L. S. Rossi, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: R. Schiano, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 25ης Ιουνίου 2020,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Zennaro Giuseppe Legnami Sas di Zennaro Mauro & C., εκπροσωπούμενη από τους A. Santoro και A. Cevese, avvocati,

– η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τις G. M. De Socio και M. F. Severi, avvocati dello Stato,

– η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Κ. Μπόσκοβιτς και τη Β. Καρρά,

– η Λεττονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις V. Soņeca και K. Pommere,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την F. Tomat και τον G. Braga da Cruz,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 3 και 6 του κανονισμού (ΕΕ) 1407/2013 της Επιτροπής, της 18ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (ΕΕ 2013, L 352, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro (Εθνικού Ιδρύματος Ασφαλίσεως κατά των εργατικών ατυχημάτων, Ιταλία) (στο εξής: INAIL) και της Zennaro Giuseppe Legnami Sas di Zennaro Mauro & C. (στο εξής: εταιρία Zennaro), σχετικά με την άρνηση του INAIL να προβεί στην καταβολή χρηματοδοτήσεως που είχε χορηγηθεί στην εταιρία Zennaro, με την αιτιολογία ότι η καταβολή αυτή θα είχε ως συνέπεια την υπέρβαση του ανωτάτου ορίου των 200 000 ευρώ σε χρονική περίοδο τριών οικονομικών ετών, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 1407/2013 (στο εξής: ανώτατο όριο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας).

Το νομικό πλαίσιο

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 3, 10, 21 και 22 του κανονισμού 1407/2013 έχουν ως εξής:

«(3) Θεωρείται σκόπιμο να διατηρηθεί το ανώτατο όριο των 200 000 ευρώ ως το ποσό των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που μπορεί να λάβει μια μεμονωμένη επιχείρηση ανά κράτος μέλος κατά τη διάρκεια οποιασδήποτε περιόδου τριών ετών. Το ανώτατο αυτό όριο εξακολουθεί να είναι απαραίτητο για να εξασφαλιστεί ότι κάθε μέτρο που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού μπορεί να θεωρείται ότι δεν επηρεάζει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και δεν νοθεύει ούτε απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό.

[…]

(10) Η τριετής περίοδος που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να εκτιμάται σε κυλιόμενη βάση, ούτως ώστε, για κάθε νέα χορήγηση ενίσχυσης ήσσονος σημασίας, να είναι απαραίτητο να συνυπολογίζεται το συνολικό ποσό ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που χορηγούνται κατά τη διάρκεια του εκάστοτε οικονομικού έτους, καθώς και κατά τη διάρκεια των δύο προηγουμένων οικονομικών ετών.

[…]

(21) Η Επιτροπή έχει καθήκον να διασφαλίζει ότι οι κανόνες κρατικών ενισχύσεων τηρούνται και σύμφωνα με την αρχή της συνεργασίας που ορίζεται στο άρθρο 4 παράγραφος 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση τα κράτη μέλη οφείλουν να διευκολύνουν την εκπλήρωση του καθήκοντος αυτού, θεσπίζοντας τους αναγκαίους μηχανισμούς που διασφαλίζουν ότι το συνολικό ποσό ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που χορηγούνται σε μία ενιαία επιχείρηση βάσει του κανόνα για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας δεν υπερβαίνει το συνολικό ανώτατο επιτρεπτό όριο. Για τον σκοπό αυτό, όταν χορηγούν ενίσχυση ήσσονος σημασίας, τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενημερώνουν την ενδιαφερόμενη επιχείρηση σχετικά με το ποσό της χορηγούμενης ενίσχυσης

ήσσονος σημασίας και για το γεγονός ότι η ενίσχυση θεωρείται ήσσονος σημασίας με ρητή αναφορά στον παρόντα κανονισμό. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν την υποχρέωση παρακολούθησης των χορηγούμενων ενισχύσεων ώστε να εξασφαλίζεται ότι αυτές δεν υπερβαίνουν τα σχετικά ανώτατα όρια και ότι τηρούνται οι κανόνες σώρευσης. Για να συμμορφωθεί προς την υποχρέωση αυτή, πριν από τη χορήγηση της ενίσχυσης, το οικείο κράτος μέλος πρέπει να λαμβάνει από την επιχείρηση δήλωση σχετικά με τυχόν άλλες ενισχύσεις ήσσονος σημασίας που καλύπτονται από τον παρόντα κανονισμό ή από άλλες κανονιστικές ρυθμίσεις για ενισχύσεις ήσσονος σημασίας, τις οποίες έλαβε κατά το συγκεκριμένο οικονομικό έτος και τα δύο προηγούμενα οικονομικά έτη. Εναλλακτικά, τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα κατάρτισης κεντρικού μητρώου με πλήρεις πληροφορίες σχετικά με τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας που έχουν χορηγηθεί, φροντίζοντας καμία νέα ενίσχυση να μην υπερβεί το σχετικό ανώτατο όριο.

(22) Πριν από τη χορήγηση ενίσχυσης ήσσονος σημασίας, τα κράτη μέλη πρέπει να ελέγχουν ότι η νέα ενίσχυση ήσσονος σημασίας δεν θα οδηγήσει σε υπέρβαση του ανώτατου ορίου για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας στο οικείο κράτος μέλος […]»

4 Το άρθρο 3 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Ενισχύσεις ήσσονος σημασίας», προβλέπει τα εξής:

«1. Τα μέτρα ενίσχυσης που πληρούν το σύνολο των κριτηρίων που καθορίζονται στον παρόντα κανονισμό θεωρείται ότι δεν ανταποκρίνονται στο σύνολο των κριτηρίων του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης και, συνεπώς, δεν υπόκεινται στην υποχρέωση κοινοποίησης που προβλέπεται στο άρθρο 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης.

2. Το συνολικό ποσό των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που χορηγούνται ανά κράτος μέλος σε μία ενιαία επιχείρηση δεν υπερβαίνει το ποσό των 200 000 ευρώ σε οποιαδήποτε περίοδο τριών οικονομικών ετών.

[…]

4. Η ενίσχυση ήσσονος σημασίας θεωρείται ότι χορηγείται κατά τον χρόνο παραχώρησης στην οικεία επιχείρηση του έννομου δικαιώματος λήψης της ενίσχυσης σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό νομικό καθεστώς ανεξάρτητα από την ημερομηνία καταβολής της ενίσχυσης ήσσονος σημασίας στην επιχείρηση.

5. Τα ανώτατα όρια που προβλέπονται στην παράγραφο 2 ισχύουν ανεξαρτήτως της μορφής της ενίσχυσης ήσσονος σημασίας ή του επιδιωκόμενου στόχου […]. Η χρονική περίοδος των τριών οικονομικών ετών καθορίζεται με βάση το οικονομικό έτος όπως αυτό εφαρμόζεται από την οικεία επιχείρηση στο εκάστοτε κράτος μέλος.

6. Για τους σκοπούς των ανώτατων ορίων που καθορίζονται στην παράγραφο 2 οι ενισχύσεις εκφράζονται ως επιχορήγηση σε μετρητά. Σε όλες τις περιπτώσεις χρησιμοποιούνται ακαθάριστα ποσά, δηλαδή πριν αφαιρεθεί ο οποιοσδήποτε φόρος ή άλλη επιβάρυνση. Εάν η ενίσχυση χορηγείται με μορφή άλλη από την επιχορήγηση, ως ποσό της ενίσχυσης λογίζεται το ακαθάριστο ισοδύναμο επιχορήγησής της.

Οι ενισχύσεις που καταβάλλονται σε δόσεις ανάγονται στην αξία τους κατά τον χρόνο της χορήγησής τους. Το επιτόκιο που χρησιμοποιείται για την αναγωγή είναι το προεξοφλητικό επιτόκιο που ισχύει κατά τον χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης.

7. Όταν σημειωθεί υπέρβαση του σχετικού ανωτάτου ορίου που ορίζεται στην παράγραφο 2 με τη χορήγηση νέας ενίσχυσης ήσσονος σημασίας, κανένα τμήμα της εν λόγω νέας ενίσχυσης δεν δύναται να υπαχθεί στο ευεργέτημα του παρόντος κανονισμού.

[…]»

5 Το άρθρο 6 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Παρακολούθηση», προβλέπει τα εξής:

«1. Όταν ένα κράτος μέλος σκοπεύει να χορηγήσει σε κάποια επιχείρηση ενίσχυση ήσσονος σημασίας σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, την ενημερώνει εγγράφως σχετικά με το ενδεχόμενο ποσό της ενίσχυσης, που πρέπει να εκφράζεται σε όρους ακαθάριστου ισοδύναμου επιχορήγησης, και διευκρινίζει ότι πρόκειται για ενίσχυση ήσσονος σημασίας, […]. Πριν από τη χορήγηση της ενίσχυσης, το οικείο κράτος μέλος φροντίζει επίσης να λάβει από την αποδέκτρια επιχείρηση δήλωση, σε έγγραφη ή ηλεκτρονική μορφή, για οποιαδήποτε άλλη ενίσχυση ήσσονος σημασίας την οποία έλαβε η οικεία επιχείρηση βάσει του παρόντος κανονισμού ή άλλων κανονισμών για ενισχύσεις ήσσονος σημασίας κατά τα δύο προηγούμενα οικονομικά έτη και κατά το τρέχον οικονομικό έτος.

2. Όταν ένα κράτος μέλος έχει καταρτίσει κεντρικό μητρώο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας το οποίο περιέχει πλήρεις πληροφορίες σχετικά με όλες τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας που έχουν χορηγηθεί από οποιαδήποτε αρχή του εν λόγω κράτους μέλους, η παράγραφος 1 παύει να εφαρμόζεται από τη στιγμή κατά την οποία το μητρώο καλύπτει περίοδο τριών οικονομικών ετών.

3. Τα κράτη μέλη χορηγούν νέα ενίσχυση ήσσονος σημασίας σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, μόνο αφού εξακριβώσουν ότι η ενίσχυση αυτή δεν αυξάνει το συνολικό ποσό των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που έχουν χορηγηθεί στην οικεία επιχείρηση σε επίπεδο που υπερβαίνει το σχετικό ανώτατο όριο που καθορίζεται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 και ότι τηρούνται όλοι οι όροι που καθορίζονται στον παρόντα κανονισμό.

4. Τα κράτη μέλη καταγράφουν και συγκεντρώνουν όλες τις πληροφορίες που σχετίζονται με την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού. Τα εν λόγω αρχεία περιέχουν όλες τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες για να αποδειχθεί ότι έχουν τηρηθεί οι όροι του παρόντος κανονισμού. Τα αρχεία που αφορούν μεμονωμένες ενισχύσεις ήσσονος σημασίας πρέπει να διατηρούνται επί 10 οικονομικά έτη από την ημερομηνία κατά την οποία χορηγήθηκε η ενίσχυση. Τα αρχεία που αφορούν καθεστώς ενισχύσεων ήσσονος σημασίας πρέπει να διατηρούνται επί 10 οικονομικά έτη από την ημερομηνία χορήγησης της τελευταίας μεμονωμένη[ς] ενίσχυσης δυνάμει του καθεστώτος.

5. Μετά από γραπτή αίτηση της Επιτροπής, το οικείο κράτος μέλος παρέχει στην Επιτροπή […] όλες τις πληροφορίες που η Επιτροπή θεωρεί αναγκαίες για να εκτιμήσει εάν έχουν τηρηθεί οι όροι του παρόντος κανονισμού, ιδίως όσον αφορά το συνολικό ποσό των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας […] που έχει λάβει συγκεκριμένη επιχείρηση.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

6 Η εταιρία Zennaro δραστηριοποιείται στον τομέα της ξυλείας και των παραγώγων προϊόντων της. Στις 16 Ιουνίου 2014 η εν λόγω εταιρία υπέβαλε στο INAIL αίτηση χρηματοδοτήσεως, ζητώντας την απονομή επιχορηγήσεως προβλεπόμενης από την προκήρυξη-πλαίσιο του INAIL του 2013, η οποία είχε ως σκοπό την «παροχή κινήτρων στις επιχειρήσεις για την υλοποίηση δράσεων στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία» (στο εξής: προκήρυξη).

7 Η διαδικασία σχετικά με την πρόσκληση υποβολής σχεδίων, η οποία ρυθμιζόταν από την εν λόγω προκήρυξη, προέβλεπε τέσσερα στάδια, ήτοι, πρώτον, την τηλεματική διαβίβαση των αιτήσεων, δεύτερον, την αποστολή των εγγράφων με τα οποία ολοκληρώνεται η αίτηση, τρίτον, τον έλεγχο από το INAIL των διαβιβασθέντων στοιχείων και την αποδοχή της αιτήσεως, καθώς και, τέλος, τέταρτον, την έρευνα και την κατάρτιση εκθέσεως η οποία καθιστά δυνατή την πραγματική καταβολή της επιχορηγήσεως. Κατά το τελευταίο αυτό στάδιο, η επιχείρηση όφειλε να υποβάλει δήλωση καλούμενη «de minimis», από την οποία να προκύπτει η επιλεξιμότητά της για το ζητούμενο ποσό επιχορήγησης. Σε περίπτωση μη επιλεξιμότητας, οι ενισχύσεις που της είχαν χορηγηθεί έπρεπε να ανακληθούν.

8 Με απόφαση της 30ής Οκτωβρίου 2014, το INAIL γνωστοποίησε στην εταιρία Zennaro την αποδοχή του σχεδίου για ποσό ύψους 130 000 ευρώ, συνοδευόμενη από τη δυνατότητα της εταιρίας να λάβει προκαταβολή, η οποία πράγματι ζητήθηκε, ύψους 65 000 ευρώ, υπό την επιφύλαξη της προηγουμένης προσκομίσεως τραπεζικής εγγυήσεως.

9 Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας προέκυψε ότι, την 1η Αυγούστου 2014, η εταιρία Zennaro, από κοινού με άλλες επιχειρήσεις με τις οποίες είχε συστήσει κοινοπραξία, είχε λάβει από τη Regione Veneto (Περιφέρεια Βένετο, Ιταλία) άλλη επιχορήγηση συνολικού ύψους 64 483,91 ευρώ, η οποία της καταβλήθηκε. Παράλληλα, η εταιρία αυτή είχε λάβει και άλλη δημόσια χρηματοδότηση, ύψους 18 985,26 ευρώ. Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι η προσθήκη των δύο αυτών ποσών στο κονδύλι των 130 000 ευρώ που ενέκρινε το INAIL θα κατέληγε σε ποσό ύψους 213 469,17 ευρώ, και θα είχε ως συνέπεια την υπέρβαση του ανωτάτου ορίου ενισχύσεων ήσσονος σημασίας.

10 Με επιστολή της 12ης Ιουνίου 2015, η εταιρία Zennaro έθεσε στο INAIL το ερώτημα αν, προκειμένου να αποφευχθεί τέτοια υπέρβαση, έπρεπε είτε να μειωθεί το ποσό της επιχορηγήσεως κατά το στάδιο καταρτίσεως της εκθέσεως είτε να υποβληθεί από την εταιρία κάποια παραλλαγή του σχεδίου, ώστε να μειωθεί ο προϋπολογισμός του σχεδιαζόμενου έργου και, κατά συνέπεια, το ποσό της επιχορηγήσεως.

11 Επειδή δεν έλαβε απάντηση στην επιστολή αυτή, η εταιρία Zennaro, με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 12ης Αυγούστου 2015, επέλεξε τη δεύτερη λύση, υποβάλλοντας στο INAIL παραλλαγή του σχεδίου, με την οποία το συνολικό κόστος μειωνόταν σε 171 386,40 ευρώ και, κατά συνέπεια, το ποσό της επιχορηγήσεως μειωνόταν σε 111 401,16 ευρώ.

12 Με αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου και της 18ης Νοεμβρίου 2015, το INAIL, μολονότι έκρινε παραδεκτή από τεχνικής απόψεως την παραλλαγή του σχεδίου, διατύπωσε την εκτίμηση ότι δεν μπορούσε να χορηγήσει στην εταιρία Zennaro την επίμαχη χρηματοδότηση, αποκλείοντας τη δυνατότητα μερικής χορηγήσεώς της, εκτός αν η εταιρία παραιτούνταν πλήρως από την προηγούμενη χρηματοδότηση. Με τη δεύτερη απόφαση, το INAIL επισήμανε ότι «η επιχορήγηση μπορεί να καταβληθεί μόνον υπό την προϋπόθεση ότι η επιχείρηση θα παραιτηθεί από την προηγούμενη επιχορήγηση που έχει χορηγηθεί από άλλο φορέα».

13 Κατόπιν τούτου, η εταιρία Zennaro άσκησε ενώπιον του Tribunale amministrativo regionale per il Veneto (περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου Βένετο, Ιταλία) προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως της 18ης Νοεμβρίου 2015.

14 Με πιστοποιημένο μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 27ης Απριλίου 2016, η εταιρία Zennaro διαβίβασε στο INAIL τα έγγραφα που βεβαίωναν ότι είχε παραιτηθεί από την επιχορήγηση που της είχε καταβάλει η Περιφέρεια Βένετο, ύψους 15 000 ευρώ, η οποία καταβλήθηκε στα λοιπά μέλη της κοινοπραξίας, αποδεικνύοντας, επομένως, ότι οι κρατικές ενισχύσεις που η εν λόγω εταιρία είχε λάβει δεν υπερέβαιναν το ανώτατο όριο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας.

15 Με απόφαση της 6ης Ιουνίου 2016, το INAIL επιβεβαίωσε ότι δεν μπορούσε, λόγω του ύψους της ζητηθείσας επιχορηγήσεως, να προβεί στην καταβολή της, δεδομένου ότι το συνολικό ποσό των τριών δημοσίων χρηματοδοτήσεων θα υπερέβαινε εν τοιαύτη περιπτώσει το ανώτατο όριο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας, και ότι μερική καταβολή της επιχορηγήσεως θα αντέβαινε στο άρθρο 3, παράγραφος 7, του κανονισμού 1407/2013. Μολονότι έλαβε γνώση των στοιχείων που αποδεικνύουν την παραίτηση από την προηγούμενη επιχορήγηση εκ μέρους της Περιφέρειας και την αναδιανομή της στα λοιπά μέλη της κοινοπραξίας, το INAIL αμφισβήτησε τη σημασία τους, διευκρινίζοντας ότι «δεν προκύπτει ότι η επιχείρηση αυτή παραιτήθηκε από την επιχορήγηση που είχε λάβει προηγουμένως, επιστρέφοντάς την στον φορέα που την είχε καταβάλει, και [ότι] η αναδιανομή της επιχορηγήσεως μεταξύ των μελών της κοινοπραξίας στερείται σημασίας». Για τους λόγους αυτούς, το INAIL ζήτησε την επιστροφή της ήδη καταβληθείσας προκαταβολής των 65 000 ευρώ, άλλως θα ζητούσε την κατάπτωση της τραπεζικής εγγυήσεως.

16 Στις 26 Ιουνίου 2016 η εταιρία Zennaro, με πρόσθετους λόγους ακυρώσεως, ζήτησε επίσης την ακύρωση της αποφάσεως του INAIL της 6ης Ιουνίου 2016.

17 Με απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2016, το Tribunale amministrativo regionale per il Veneto (περιφερειακό διοικητικό δικαστήριο Βένετο) έκανε δεκτή την προσφυγή της εταιρίας Zennaro, υπό το πρίσμα της γνώμης που εξέφρασε η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΓΔ Ανταγωνισμού) απαντώντας σε ερώτηση της εταιρίας Zennaro σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 7, του κανονισμού 1407/2013. Στην απάντησή της, η ΓΔ Ανταγωνισμού επισήμανε ότι η επιχορήγηση μπορούσε να μειωθεί αναλογικώς από τον δημόσιο φορέα που είναι επιφορτισμένος με την καταβολή της, προκειμένου να τηρηθεί το ανώτατο όριο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας, και ότι στις εθνικές αρχές εναπέκειτο να προβούν στη βέλτιστη δυνατή επιλογή, δεδομένου ότι και οι δύο λύσεις –η λύση της αναλογικής μειώσεως και η λύση της πλήρους απορρίψεως της επιχορηγήσεως– συνάδουν, θεωρητικώς, προς τον εν λόγω κανονισμό.

18 Ειδικότερα, κατά το ως άνω δικαστήριο, «η εκ μέρους του [INAIL] ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 7, του κανονισμού 1407/2013, περί απαραδέκτου της μειώσεως της χρηματοδοτήσεως κατά το μέρος της επιχορηγήσεως που υπερβαίνει το ανώτατο όριο, το οποίο ο εν λόγω κανονισμός καθορίζει στα 200 000 ευρώ, καίτοι θεωρητικά συνάδει προς τη νομοθεσία της Ένωσης στον τομέα των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας, θα έπρεπε, για να μπορεί να εφαρμοστεί νομίμως εν προκειμένω, να είχε προβλεφθεί ρητώς στην [προκήρυξη]», ιδίως προκειμένου να προστατευθεί η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των μετεχόντων στη διαδικασία. Το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ως εκ τούτου ότι, αντιθέτως, οι περιορισμοί τους οποίους αντέταξε το INAIL ήταν μη προβλέψιμοι, λαμβανομένων υπόψη των εκτιθέμενων στην προκήρυξη κριτηρίων, και μπορούσαν «να ανατραπούν υπό το πρίσμα μιας ερμηνείας της νομοθεσίας της Ένωσης η οποία είναι λιγότερο περιοριστική, από τυπικής απόψεως, και περισσότερο συνεπής με τον σκοπό [της προκηρύξεως] που συνίσταται στην “παροχή κινήτρων στις επιχειρήσεις για την υλοποίηση δράσεων στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία”».

19 Το INAIL άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Consiglio di Stato (Συμβουλίου της Επικρατείας, Ιταλία).

20 Το INAIL προβάλλει, ερειδόμενο, μεταξύ άλλων, στη συνδυασμένη ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 3, παράγραφοι 2, 4 και 7, του κανονισμού 1407/2013, ότι οι ενισχύσεις ήσσονος σημασίας πρέπει να θεωρούνται ως χορηγηθείσες κατά τον χρόνο που απονέμεται στην επιχείρηση το νόμιμο δικαίωμα λήψεώς τους, ανεξαρτήτως της πραγματικής καταβολής τους. Οι διατάξεις αυτές είναι αναγκαστικού δικαίου και οι επιταγές τους είναι άμεσης εφαρμογής στην εθνική έννομη τάξη. Κατά συνέπεια, η τήρηση του ανωτάτου ορίου ενισχύσεων ήσσονος σημασίας πρέπει να εξακριβώνεται κατά τον χρόνο χορηγήσεως της επιχορηγήσεως, δηλαδή, εν προκειμένω, κατά το στάδιο αποδοχής της αιτήσεως. Επομένως, τυχόν διορθώσεις εκ μέρους του αιτούντος πρέπει να γίνονται κατά το στάδιο αυτό.

21 Η εταιρία Zennaro αντικρούει την ερμηνεία την οποία προκρίνει το INAIL. Πρώτον, υποστηρίζει ότι οι διατάξεις της προκηρύξεως είναι οι μόνες εφαρμοστέες, δεδομένου ότι από το άρθρο 3, παράγραφος 4, του κανονισμού 1407/2013 προκύπτει ότι εναπόκειται στο «εφαρμοστέο εθνικό νομικό καθεστώς» να καθορίσει το χρονικό σημείο «παραχώρησης στην οικεία επιχείρηση του έννομου δικαιώματος λήψης της ενίσχυσης». Δεύτερον, η εν λόγω εταιρία υποστηρίζει ότι το άρθρο 6, παράγραφος 5, του κανονισμού αυτού, το οποίο αφορά την υποχρέωση κράτους μέλους να κοινοποιεί στην Επιτροπή κάθε πληροφορία την οποία αυτή κρίνει αναγκαία, καλύπτει το σύνολο των πράγματι εισπραχθεισών από την επιχείρηση ενισχύσεων και όχι απλώς και μόνον τις χορηγηθείσες βάσει της πρώτης πράξεως χορηγήσεως. Τέλος, τρίτον, θεωρεί ότι η ρύθμιση περί των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας δεν θεσπίστηκε για να τιμωρήσει τις επιχειρήσεις, αλλά για να μειώσει τον διοικητικό φόρτο σε περίπτωση ενισχύσεων περιορισμένου ύψους, και ότι η στενή ερμηνεία που προτείνει το INAIL θα οδηγούσε σε τιμωρητικές και αντίθετες προς το πνεύμα της ρυθμίσεως αυτής εφαρμογές της.

22 Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι αμφότερες οι ερμηνείες τις οποίες προτείνουν οι διάδικοι της κύριας δίκης μπορούν να γίνουν δεκτές. Αφενός, η ερμηνεία που προτείνει το INAIL ευνοεί περισσότερο την ομαλή διαχείριση της διεξαγωγής της διαδικασίας, καθόσον οι προϋποθέσεις λήψεως της επιχορηγήσεως εξετάζονται μόνον κατά το χρονικό σημείο της αποδοχής της αιτήσεως. Αφετέρου, η ερμηνεία την οποία επικαλείται η εταιρία Zennaro καθιστά δυνατή τη σημαντική διεύρυνση των προϋποθέσεων λήψεως της επιχορηγήσεως, ακόμη και για τους διαγωνιζόμενους οι οποίοι, δεδομένου ότι δεν είναι ακόμη βέβαιοι ότι οι αιτήσεις τους θα γίνουν δεκτές, δεν είναι σε θέση να τροποποιήσουν την αίτησή τους ώστε να μην υπερβούν το ανώτατο όριο. Πράγματι, η διαχείριση τυχόν τροποποιήσεων της αιτήσεως χρηματοδοτήσεως θα ήταν δυσχερέστερη αν διεξαγόταν κατά το στάδιο της εξετάσεώς τους, διότι θα επηρεαζόταν η μέχρι τότε καθορισμένη σειρά κατατάξεως.

23 Όσον αφορά τις κρίσιμες διατάξεις του κανονισμού 1407/2013, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, καταρχάς, ότι το άρθρο 3, παράγραφος 4, του εν λόγω κανονισμού, κατά το οποίο η ενίσχυση ήσσονος σημασίας θεωρείται ότι «χορηγείται κατά τον χρόνο παραχώρησης στην οικεία επιχείρηση του έννομου δικαιώματος λήψης της ενίσχυσης […] ανεξάρτητα από την ημερομηνία καταβολής της ενίσχυσης», αφενός, δεν φαίνεται ασυμβίβαστη με ένα διαδικαστικό σύστημα στο πλαίσιο του οποίου προβλέπεται ένα πρώτο στάδιο κατά το οποίο, αφού η αίτηση γίνει δεκτή, ακολουθεί πιο εμπεριστατωμένη εξέταση, κατά το πέρας της οποίας δύναται εν τέλει να θεωρηθεί ότι «παραχωρήθηκε» το δικαίωμα λήψεως της ενισχύσεως. Αφετέρου, η ίδια αυτή διάταξη διευκρινίζει, κατά το αιτούν δικαστήριο, ότι η περίπτωση στην οποία «χορηγείται» η ενίσχυση πρέπει να γίνεται αντιληπτή «σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό νομικό καθεστώς», όπερ επιτρέπει να θεωρηθεί ότι το καθεστώς αυτό μπορεί να αντιστοιχεί σε διαφορετικά διαδικαστικά συστήματα, τα οποία δεν έχουν προκαθορισθεί. Περαιτέρω, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, η ενίσχυση καταβάλλεται μετά την εξακρίβωση της τηρήσεως του ανωτάτου ορίου, πράγμα το οποίο επίσης οδηγεί στην εκτίμηση ότι μόνον κατά το πέρας της εξακριβώσεως αυτής «παραχωρείται» οριστικώς το δικαίωμα λήψεως της ενισχύσεως Τέλος, από το γράμμα του άρθρου 6, παράγραφος 1, τελευταία περίοδος, του ίδιου κανονισμού, ιδίως από την αναφορά σε «οποιαδήποτε άλλη ενίσχυση ήσσονος σημασίας την οποία έλαβε η οικεία επιχείρηση», προκύπτει, κατά το αιτούν δικαστήριο, ότι η δήλωση πρέπει να περιλαμβάνει το σύνολο των εισπραχθεισών ενισχύσεων. Επομένως, κατά το αιτούν δικαστήριο, πρέπει να κριθεί αν η απόφαση περί παραιτήσεως από προηγούμενη επιχορήγηση πρέπει οπωσδήποτε να χωρήσει πριν από την πραγματική καταβολή της.

24 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν οι σχετικές με τη χορήγηση ενισχύσεων διατάξεις των άρθρων 3 και 6 του κανονισμού 1407/2013 την έννοια ότι η αιτούσα επιχείρηση η οποία υπερβαίνει το ανώτατο επιτρεπόμενο όριο λόγω της σωρεύσεως με προηγούμενες επιχορηγήσεις έχει τη δυνατότητα –μέχρι την πραγματική καταβολή της ζητηθείσας επιχορηγήσεως – να επιλέξει τη μείωση της επιχορηγήσεως (μέσω τροποποιήσεως ή παραλλαγής του σχεδίου) ή την παραίτηση (εν όλω ή εν μέρει) από τυχόν ήδη εισπραχθείσες προηγούμενες επιχορηγήσεις, προκειμένου να τηρήσει το εν λόγω ανώτατο όριο;

2) Έχουν οι αυτές διατάξεις την έννοια ότι οι διάφορες προβλεπόμενες επιλογές (παραλλαγή ή παραίτηση) ισχύουν ακόμη και αν δεν προβλέπονται ρητώς από την εθνική νομοθεσία ή/και από την προκήρυξη σχετικά με τη χορήγηση της ενισχύσεως;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

25 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 3 και 6 του κανονισμού 1407/2013 έχουν την έννοια ότι μια επιχείρηση στην οποία το κράτος μέλος εγκαταστάσεως σκοπεύει να χορηγήσει ενίσχυση ήσσονος σημασίας η οποία, λόγω της υπάρξεως προγενέστερων ενισχύσεων, θα είχε ως συνέπεια ότι το συνολικό ποσό των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στην επιχείρηση αυτή υπερβαίνει το ανώτατο όριο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας δύναται να επιλέξει, έως την πραγματική καταβολή της ενισχύσεως αυτής, είτε τη μείωση της ζητούμενης χρηματοδοτήσεως είτε την πλήρη ή μερική παραίτηση από προγενέστερες ενισχύσεις που έχουν ήδη εισπραχθεί, προκειμένου να μην υπάρξει υπέρβαση του εν λόγω ανωτάτου ορίου.

26 Αφενός, επισημαίνεται ότι τα άρθρα 3 και 6 του κανονισμού 1407/2013 πρέπει να τοποθετηθούν στο γενικό πλαίσιο του κανονισμού αυτού, σκοπός του οποίου είναι να επιτρέψει παρέκκλιση, για τις κρατικές ενισχύσεις περιορισμένου ύψους, από τον κανόνα κατά τον οποίο κάθε ενίσχυση πρέπει, πριν από οποιαδήποτε εφαρμογή, να κοινοποιείται στην Επιτροπή (πρβλ. απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 2018, ZPT, C-518/16, EU:C:2018:126, σκέψεις 50 και 51).

27 Επομένως, τόσο το άρθρο 3 του κανονισμού αυτού, το οποίο έχει ως αντικείμενο τον καθορισμό των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που παρεκκλίνουν από την αρχή της απαγορεύσεως των ενισχύσεων που θέτει η Συνθήκη, όσο και το άρθρο 6 του κανονισμού, το οποίο αφορά τον έλεγχο που διενεργούν τα κράτη μέλη κατά τη χορήγηση μιας τέτοιας ενισχύσεως, πρέπει να ερμηνεύονται στενά.

28 Αφετέρου, για την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται, καθώς και οι σκοποί που επιδιώκονται με την πράξη της οποίας αποτελεί μέρος (πρβλ. απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 2019, BGL BNP Paribas, C-548/18, EU:C:2019:848, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

29 Κατά πρώτον, όσον αφορά το κείμενο των επίμαχων διατάξεων του κανονισμού 1407/2013, πρέπει να υπογραμμιστεί, πρώτον, ότι, αφενός, το άρθρο 3, παράγραφος 7, του κανονισμού αυτού ορίζει ότι, «[ό]ταν σημειωθεί υπέρβαση του ανωτάτου ορίου [ενισχύσεων ήσσονος σημασίας] με τη χορήγηση νέας ενίσχυσης ήσσονος σημασίας, κανένα τμήμα της εν λόγω νέας ενίσχυσης δεν δύναται να υπαχθεί στο ευεργέτημα του [κανονισμού 1407/2013]». Από το γράμμα της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι το χρονικό σημείο κατά το οποίο πρέπει να εκτιμηθεί αν η σώρευση με άλλες ενισχύσεις ήσσονος σημασίας συνεπάγεται υπέρβαση του ανωτάτου ορίου ενισχύσεων ήσσονος σημασίας είναι το χρονικό σημείο της «χορηγήσεως» της ενισχύσεως.

30 Αφετέρου, από το γράμμα του άρθρου 3, παράγραφος 4, του κανονισμού 1407/2013 προκύπτει επίσης ότι η ενίσχυση ήσσονος σημασίας θεωρείται ότι «χορηγείται κατά τον χρόνο παραχώρησης στην οικεία επιχείρηση του έννομου δικαιώματος λήψης της ενίσχυσης σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό νομικό καθεστώς ανεξάρτητα από την ημερομηνία καταβολής της ενίσχυσης ήσσονος σημασίας στην επιχείρηση».

31 Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να προσδιορίσει, βάσει του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου, τη χρονική στιγμή κατά την οποία η επίμαχη ενίσχυση πρέπει να θεωρείται ότι χορηγήθηκε (πρβλ. αποφάσεις της 21ης Μαρτίου 2013, Magdeburger Mühlenwerke, C-129/12, EU:C:2013:200, σκέψεις 40 και 41, καθώς και της 6ης Ιουλίου 2017, Nerea, C-245/16, EU:C:2017:521, σκέψεις 32 και 33).

32 Προς τον σκοπό αυτόν, το αιτούν δικαστήριο πρέπει να λάβει υπόψη το σύνολο των προϋποθέσεων που προβλέπει το εθνικό δίκαιο για τη χορήγηση της επίμαχης ενισχύσεως (πρβλ. απόφαση της 21ης Μαρτίου 2013, Magdeburger Mühlenwerke, C-129/12, EU:C:2013:200, σκέψη 41).

33 Κατά συνέπεια, στην προκειμένη περίπτωση, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να προσδιορίσει την ημερομηνία χορηγήσεως της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης ενισχύσεως βάσει των διατάξεων της προκηρύξεως και, εφόσον απαιτείται, της εφαρμοστέας επ' αυτής εθνικής ρυθμίσεως (πρβλ. αποφάσεις της 21ης Μαρτίου 2013, Magdeburger Mühlenwerke, C-129/12, EU:C:2013:200, σκέψη 40, και της 6ης Ιουλίου 2017, Nerea, C-245/16, EU:C:2017:521, σκέψη 32).

34 Συναφώς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, καίτοι ο προσδιορισμός της ημερομηνίας χορηγήσεως μιας ενισχύσεως ενδέχεται να ποικίλλει αναλόγως της φύσεως της επίμαχης ενισχύσεως, εφόσον μια ενίσχυση δεν χορηγείται βάσει πολυετούς καθεστώτος, δεν μπορεί, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, να θεωρηθεί ότι χορηγήθηκε κατά την ημερομηνία καταβολής της (πρβλ. απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2011, France Télécom κατά Επιτροπής, C-81/10 P, EU:C:2011:811, σκέψη 82).

35 Δεύτερον, όσον αφορά τις διατάξεις του άρθρου 6 του κανονισμού 1407/2013 οι οποίες αφορούν την παρακολούθηση που ασκούν τα κράτη μέλη προκειμένου να τηρούνται οι κανόνες περί σωρεύσεως, επισημαίνεται, αφενός, ότι δεν έχει εφαρμογή στην υπόθεση της κύριας δίκης το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού, το οποίο προβλέπει ότι, όταν ένα κράτος μέλος έχει καταρτίσει κεντρικό μητρώο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας το οποίο περιέχει πληροφορίες σχετικά με όλες τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας που έχουν χορηγηθεί από οποιαδήποτε αρχή του εν λόγω κράτους μέλους, το άρθρο 6 παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού παύει να εφαρμόζεται. Πράγματι, το κεντρικό μητρώο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας καταρτίσθηκε από την Ιταλική Δημοκρατία μόλις στις 12 Αυγούστου 2017, δηλαδή σε ημερομηνία μεταγενέστερη της υποβολής της επίμαχης αιτήσεως ενισχύσεως.

36 Αφετέρου, όσον αφορά το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού 1407/2013, οι διατάξεις αυτές προβλέπουν ότι, «[π]ριν από τη χορήγηση της ενίσχυσης, το οικείο κράτος μέλος φροντίζει επίσης να λάβει από την αποδέκτρια επιχείρηση δήλωση, […] για οποιαδήποτε άλλη ενίσχυση ήσσονος σημασίας την οποία έλαβε η οικεία επιχείρηση […] κατά τα δύο προηγούμενα οικονομικά έτη και κατά το τρέχον οικονομικό έτος» και, στο κείμενο του κανονισμού σε όλες τις γλώσσες πλην της ιταλικής, ότι «[τ]α κράτη μέλη χορηγούν νέα ενίσχυση ήσσονος σημασίας […], μόνο αφού εξακριβώσουν ότι η ενίσχυση αυτή δεν αυξάνει το συνολικό ποσό των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που έχουν χορηγηθεί στην οικεία επιχείρηση σε επίπεδο που υπερβαίνει το […] ανώτατο όριο [ενισχύσεων ήσσονος σημασίας]». Επομένως, από τις διατάξεις αυτές προκύπτει σαφώς ότι η παρακολούθηση που ασκούν τα κράτη μέλη προκειμένου να τηρούνται οι κανόνες περί σωρεύσεως πρέπει να διενεργείται «πριν από τη χορήγηση της ενίσχυσης».

37 Η ερμηνεία αυτή δεν αναιρείται από το γεγονός ότι μόνο στην απόδοση της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού στην ιταλική γλώσσα αναγράφεται ότι ένα κράτος μέλος δεν «καταβάλλει» (eroga) νέα ενίσχυση, ενώ σε όλες τις άλλες γλωσσικές αποδόσεις χρησιμοποιείται ρήμα που αντιστοιχεί, στην ιταλική γλώσσα, στο ρήμα «χορηγεί» (concedere). Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, σε περίπτωση αποκλίσεως μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων μιας πράξεως του δικαίου της Ένωσης, η τελευταία πρέπει να ερμηνεύεται με γνώμονα την όλη οικονομία και τον σκοπό της ρύθμισης της οποίας συνιστά στοιχείο [απόφαση της 14ης Μαΐου 2019, M κ.λπ. (Ανάκληση του καθεστώτος πρόσφυγα), C-391/16, C-77/17 και C-78/17, EU:C:2019:403, σκέψη 88 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία]. Οι δε αιτιολογικές σκέψεις 21 και 22 του εν λόγω κανονισμού –οι οποίες παραπέμπουν, κατ' ουσίαν, στις παραγράφους 1 και 3 του άρθρου 6– χρησιμοποιούν, στην απόδοσή τους στην ιταλική γλώσσα, αντιστοίχως, τους όρους aitui concessi («χορηγούμενων ενισχύσεων») και prima di concedere («πριν από τη χορήγηση»). Κατά συνέπεια, η ασυμφωνία μεταξύ των γλωσσικών αποδόσεων του άρθρου 6, παράγραφος 3, του κανονισμού 1407/2013 οφείλεται σε μεταφραστικό σφάλμα της ιταλικής αποδόσεως της διατάξεως αυτής.

38 Κατά δεύτερον, όσον αφορά το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται τα άρθρα 3 και 6 του κανονισμού 1407/2013, διαπιστώνεται ότι ο κανονισμός αυτός δεν περιλαμβάνει διατάξεις βάσει των οποίων οι αιτούσες επιχειρήσεις θα μπορούσαν, ενδεχομένως, να τροποποιήσουν την αίτησή τους για τη χορήγηση ενισχύσεως, μειώνοντας το ποσό της ή παραιτούμενες από προγενέστερες ενισχύσεις, προκειμένου να τηρήσουν το ανώτατο όριο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας.

39 Επομένως, καθόσον, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 4, του κανονισμού αυτού, η χορήγηση της ενισχύσεως διέπεται από την εφαρμοστέα εθνική ρύθμιση, τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά τον καθορισμό της διαδικασίας χορηγήσεως των ενισχύσεων αυτών.

40 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι η αιτιολογική σκέψη 21 του εν λόγω κανονισμού προβλέπει ότι, σύμφωνα με την αρχή της συνεργασίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, τα κράτη μέλη οφείλουν να διευκολύνουν την τήρηση των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, «θεσπίζοντας τους αναγκαίους μηχανισμούς που διασφαλίζουν ότι το συνολικό ποσό ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που χορηγούνται σε μία ενιαία επιχείρηση βάσει του κανόνα για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας δεν υπερβαίνει το συνολικό ανώτατο επιτρεπτό όριο».

41 Κατά τρίτον, όσον αφορά τους σκοπούς του κανονισμού 1407/2013, επισημαίνεται ότι η νομοθεσία για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας αποσκοπεί στην ελάφρυνση του διοικητικού φόρτου των επιχειρήσεων, της Επιτροπής και των κρατών μελών (πρβλ. απόφαση της 7ης Μαρτίου 2002, Ιταλία κατά Επιτροπής, C-310/99, EU:C:2002:143, σκέψη 94), εκκινώντας από την αρχή, η οποία υπενθυμίζεται στην αιτιολογική σκέψη 3 του κανονισμού αυτού, ότι οι ενισχύσεις των οποίων το ύψος δεν υπερβαίνει το ανώτατο όριο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας δεν επηρεάζουν το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο και δεν νοθεύουν ούτε απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό.

42 Λαμβανομένων υπόψη των σκοπών αυτών, η ευχέρεια που διαθέτουν τα κράτη μέλη να παρέχουν στις αιτούσες επιχειρήσεις το δικαίωμα να τροποποιούν την αίτησή τους για τη χορήγηση ενισχύσεως μέχρι τη χορήγηση της ενισχύσεως αυτής, μειώνοντας το ποσό της ζητηθείσας χρηματοδοτήσεως ή παραιτούμενες από προγενέστερες ήδη εισπραχθείσες ενισχύσεις, δεν θίγει τη διεξαγωγή της διαδικασίας εξετάσεως της αιτήσεώς τους, εφόσον η εξακρίβωση των προϋποθέσεων χορηγήσεως της ενισχύσεως σχετικά με την τήρηση του ανωτάτου ορίου ενισχύσεων ήσσονος σημασίας διενεργείται μόνο κατά τη χορήγηση της ενισχύσεως. Επομένως, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν η εταιρία Zennaro, η Ιταλική Κυβέρνηση και η Ελληνική Κυβέρνηση, η αδυναμία των επιχειρήσεων αυτών να τροποποιήσουν την αίτησή τους για τη χορήγηση ενισχύσεως μετά τη χορήγηση νέας ενισχύσεως δεν συνιστά, αυτή καθεαυτήν, «τιμωρία» των οικείων επιχειρήσεων.

43 Κατόπιν του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 3 και 6 του κανονισμού 1407/2013 έχουν την έννοια ότι μια επιχείρηση στην οποία το κράτος μέλος εγκαταστάσεως σκοπεύει να χορηγήσει ενίσχυση ήσσονος σημασίας η οποία, λόγω της υπάρξεως προγενέστερων ενισχύσεων, θα είχε ως συνέπεια ότι το συνολικό ποσό των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στην επιχείρηση αυτή υπερβαίνει το ανώτατο όριο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας δύναται να επιλέξει, έως τη χορήγηση της ενισχύσεως αυτής, είτε τη μείωση της ζητούμενης χρηματοδοτήσεως είτε την πλήρη ή μερική παραίτηση από προγενέστερες ενισχύσεις που έχουν ήδη εισπραχθεί, προκειμένου να μην υπάρξει υπέρβαση του εν λόγω ανωτάτου ορίου.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

44 Με το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 3 και 6 του κανονισμού 1407/2013 έχουν την έννοια ότι μια επιχείρηση που ζητεί ενίσχυση δύναται να τροποποιήσει την αίτησή της για τη χορήγηση ενισχύσεως, μειώνοντας τη ζητούμενη χρηματοδότηση ή παραιτούμενη από προγενέστερες ενισχύσεις που έχουν ήδη ληφθεί, προκειμένου να μην υπερβεί το ανώτατο όριο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας, ενώ η ρύθμιση του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένη δεν το προβλέπει.

45 Η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο ερώτημα αυτό είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την απάντηση που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα. Αφενός, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 38 ανωτέρω, ο κανονισμός 1407/2013 δεν περιλαμβάνει διατάξεις βάσει των οποίων οι αιτούσες επιχειρήσεις θα μπορούσαν, ενδεχομένως, να τροποποιήσουν την αίτησή τους για τη χορήγηση ενισχύσεως, μειώνοντας το ποσό της ή παραιτούμενες από προγενέστερες ενισχύσεις, προκειμένου να τηρήσουν το ανώτατο όριο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας και, επομένως, δεν επιβάλλει καμία σχετική υποχρέωση στα κράτη μέλη. Αφετέρου, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 42 και 43 της παρούσας αποφάσεως, τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέπουν στις αιτούσες επιχειρήσεις να τροποποιήσουν την αίτησή τους για τη χορήγηση ενισχύσεως, προκειμένου η χορήγηση νέας ενισχύσεως ήσσονος σημασίας να μην έχει ως συνέπεια ότι το συνολικό ποσό των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν υπερβαίνει το ανώτατο όριο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας, όταν οι τροποποιήσεις αυτές έχουν γίνει πριν από τη χορήγηση της ενισχύσεως ήσσονος σημασίας.

46 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 3 και 6 του κανονισμού 1407/2013 έχουν την έννοια ότι τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να επιτρέπουν στις αιτούσες επιχειρήσεις να τροποποιούν την αίτησή τους για τη χορήγηση ενισχύσεως πριν από τη χορήγησή της, προκειμένου να μην υπερβούν το ανώτατο όριο ενισχύσεων ήσσονος σημασίας. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει τις έννομες συνέπειες της μη παροχής δυνατότητας στις επιχειρήσεις να προβαίνουν σε τέτοιες τροποποιήσεις, διευκρινιζομένου ότι οι τροποποιήσεις αυτές μπορούν να γίνουν μόνο σε ημερομηνία προγενέστερη της ημερομηνίας χορηγήσεως της ενισχύσεως ήσσονος σημασίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

47 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφασίζει:

1) **Τα άρθρα 3 και 6 του κανονισμού (ΕΕ) 1407/2013 της Επιτροπής, της 18ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας, έχουν την έννοια ότι μια επιχείρηση στην οποία το κράτος μέλος εγκαταστάσεως σκοπεύει να χορηγήσει ενίσχυση ήσσονος σημασίας η οποία, λόγω της υπάρξεως προγενέστερων ενισχύσεων, θα είχε ως συνέπεια ότι το συνολικό ποσό των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στην επιχείρηση αυτή υπερβαίνει το ανώτατο όριο των 200 000 ευρώ σε χρονική περίοδο τριών οικονομικών ετών, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 1407/2013, δύναται να επιλέξει, έως τη χορήγηση της ενισχύσεως αυτής, είτε τη μείωση της ζητούμενης χρηματοδοτήσεως είτε την πλήρη ή μερική παραίτηση από προγενέστερες ενισχύσεις που είχαν ήδη εισπραχθεί, προκειμένου να μην υπάρξει υπέρβαση του εν λόγω ανωτάτου ορίου.**

2) **Τα άρθρα 3 και 6 του κανονισμού 1407/2013 έχουν την έννοια ότι τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να επιτρέπουν στις αιτούσες επιχειρήσεις να τροποποιούν την αίτησή τους για τη χορήγηση ενισχύσεως πριν από τη χορήγησή της, προκειμένου να μην υπερβούν το ανώτατο όριο των 200 000 ευρώ σε χρονική περίοδο τριών οικονομικών ετών, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 1407/2013. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει τις έννομες συνέπειες της μη παροχής δυνατότητας στις επιχειρήσεις να προβαίνουν σε τέτοιες τροποποιήσεις, διευκρινιζομένου ότι οι τροποποιήσεις αυτές μπορούν να γίνουν μόνο σε ημερομηνία προγενέστερη της ημερομηνίας χορηγήσεως της ενισχύσεως ήσσονος σημασίας.**

(υπογραφές)